Albert-Birot Pierre (1876-1967) :)

Pierre Albert-Birot bol francúzsky umelec. Najväčšmi ho pravdepodobne preslávili jeho básne, nebol však len básnikom, písal tiež prózu. Okrem toho bol talentovým sochárom, maliarom a divadelníkom. Zinscenoval niekoľko divadelných hier. Vydával literárne periodiká, prostredníctvom ktorých sa zviditeľnili mnohí začínajúci literáti. Priatelil sa so známym básnikom Guillaumom Apollinairom (1880-1918). Albertovi-Birotovi možno pripísať „vynájdenie" pojmu surrealizmus, ktorý označuje jeden z avantgardných umeleckých prúdov. Sám Birot sa však od všetkých umeleckých smerov dištancoval. Sústredil sa na hľadanie poetických obrazov v každodennom živote a pozorovanie okolitého sveta.

Pierre Albert-Birot sa narodil v roku 1876 v meste Angoulême na juhu Francúzska. Jeho otec bol podnikateľom, nie však veľmi úspešným. Niet divu, že Pierre mal odmala pozitívny vzťah k umeniu. Jeho matka totiž vedela hrať na klavíri i spievať. Rodina Birotová sa síce krátko po Pierrovom narodení presťahovala do Paríža, no nezadlho sa opäť navrátila do Angoulême. Pierrov otec tam totiž zdedil veľký rodinný dom a malý zámoček. Pierre, ktorý sa stal žiakom lýcea, často trávil v zámku prázdniny. Nejedenkrát pozval ľudí z Angoulême na predstavenie bábkového divadla, ktoré nielen hral, ale tiež sám inscenoval.

Keď Pierrovmu otcovi nevyšiel jeden z podnikov podľa predstáv, rodina Birotová bola nútená predať obrovskú časť imania a presťahovať sa do Bordeaux. Tam sa Pierrov otec zamiloval do priateľky svojej manželky a odišiel od rodiny. Na Pierrovi to nepochybne zanechalo stopu. Hoci naďalej študoval, jeho prospech sa zhoršoval a navyše sa často dostával do potýčok so spolužiakmi.

Pierrova matka sa po manželovom odchode pokúsila prevádzkovať vlastný penzión, nezvládla to však. Pre finančnú tieseň začala pracovať v Paríži ako krajčírka. Aj tak však nedokázala zabezpečiť dostatok peňazí na zaplatenie Pierrovho štúdia. Na lýceum sa viac nevrátil. Netrvalo dlho a spoznal sochára Georgesa Acharda (1871-1934), ktorý mu zabezpečil možnosť navštevovať umeleckú školu *École des Beaux-Arts*. Pierre sa začal intenzívne zapodievať maľovaním a pokúsil sa aj písať.

Po čase síce zistil, že škola mu neveľmi vyhovuje, no umením sa hodlal zaoberať aj naďalej. Mesto Angoulême mu poskytlo ročné štipendium a Pierre si zriadil vlastný ateliér. Venoval sa predovšetkým sochárstvu. Navštevoval prednášky na prestížnej Sorbone a *Collège de France*. Zoznámil sa s Germainou Bottiniovou sa začali žiť v spoločnej domácnosti. Germaina bola nadanou hudobníčkou a veľakrát Pierrovi pomáhala organizovať rozličné kultúrne podujatia. Čoskoro mali spolu štyri deti.

V roku 1900 vytvoril Pierre monumentálnu sochu *Vdova*, ktorú od neho kúpil štát. V tom čase si zarábal najmä ako reštaurátor nábytku. Popritom investoval čoraz väčšie množstvo energie aj do literatúry. Žiaľ, z tohto obdobia sa nezachovali žiadne Birotove texty, sám ich totiž hodnotil len ako priemerné až podpriemerné. V roku 1914 sa oženil s Germainou.

V januári roku 1916 vydal Birot prvé číslo vlastnej literárnej revue pomenovanej ***Sic***, ktorú redigoval i sám tlačil. Osem strán malého formátu v obmedzenom náklade obsahovalo výlučne Birotove básne. Zaujali nemálo začínajúcich autorov, ktorí prejavili záujem publikovať v Sic vlastné príspevky. Vôbec prvým básnikom, ktorý publikoval v Sic, bol **Guillaume Apollinaire** (v štvrtom čísle *Sic* bola uverejnená jeho báseň *Budúcnosť*). Apollinaire spolupracoval s Birotom prakticky až do svojej smrti.

V roku 1917 pomáhal Birot organizovať predstavenie Apollinairovej drámy Tiréziove prsia. Apollinaire zamýšľal označiť hru prívlastkom surnaturalistická. Birot mu však navrhol pomenovanie surrealistická, ktoré sa Apollinairovi zapáčilo. **Surrealizmus** (v slovenčine je často používaný pojem nadrealizmus, ktorý ma rovnaký

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

význam) bol založený na oslobodení mysle (povznesenie sa nad realitu), umelci neraz tvorili podvedome, nezriedka v dielach zvečňovali výjavy zo svojich snov alebo predstáv... K surrealistickému smeru sa okrem Apollinaira hlásili mnohí ďalší (napr. Salvador Dalí (1904-1989) či André Breton (1896-1966)). Paradoxne, Birot ako „vynálezca" pojmu surrealizmus nikdy netvrdil, že by jeho tvorba bola surrealistickou. Neprihlásil sa otvorene ani k inému umeleckému prúdu (hoci niektoré z jeho diel obsahovali prvky príznačné napr. pre dadaizmus či iné smery). Naopak, Birot sa usiloval oslobodiť svoju tvorbu od všetkých –izmov. Veril, že nielen poéziu, ale umenie všeobecne možno nájsť (temer) všade:

Speváci

Už odišli

Ale nechali

Pieseň na ulici

Zdvihnite ju

Už umiera

(*Báseň-plagát*)

Nazdával sa, že často básnikovi k vytvoreniu básne stačí byť vnímavým a otvoreným k okoliu, absorbovať z neho čo najviac a potom nazhromaždené obrazy (ale tiež zvuky) previesť na papier. Potvrdzujú to viaceré jeho verše:

Mám v hlave celý pluk

I s ulicou

Domy kone ľudia

Prešli mi uchom bijúce bubny

(*Básne na každý deň: Na Adolfa*)

Zvuk

Prešiel cez všetky steny

A steny ho pustili

Nevidím kadiaľ

Chce prejsť aj cezo mňa

Aha už vychádza

Báseň

(*Básne na každý deň: Na Mikuláša*)

Dve ženy šli v slnku

Chcel som sa im prizrieť

Alebo boli také krásne

Že ma rozkýchali

(*Básne na každý deň: Na Idu*)

Bol presvedčený, že poéziu možno nájsť aj v situáciách, ktoré sa na prvý pohľad zdajú byť priam odpudivé:

Najpríšernejší žobrák

V príšerných handrách

Môže vrhnúť krásny tieň

Vravím vám že slnko je veľký maliar

(*Básne na každý deň: Na Rufina*)

Mnohokrát sa Birot vybral na prechádzku po Paríži a všetko, čo videl (a počul), premenil na báseň. Veľa z jeho

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

básní vzniklo práve v meste. Paríž bol Birotovi ozajstnou inšpiráciou:

Básnik tu máš klobúk

I tvoja palička tu je

Pretože je prekrásne

Choď dobyť Paríž

A nastrkaj ho do básne

Básnik sa otravuje

(*Básne na každý deň: Na Valentína*)

Inokedy mu k napísaniu básne stačil len obyčajný pohľad z okna:

Dážď šede dažďa

Krúživýškripotželezo

Otriasajúcesakamene

Električkasazatáčanarohu

Elektrina

Žezlomotor

Žezlosvetlo

(úryvok: *Za oknom*)

Birot veril, že jedným z poslaní poézie je pôsobiť radosť a potešenie:

Možno by sme robili krajšie básne

Keby sme pred použitím

Vyložili slová na slnko

Boli by zlaté a horúce

(*Stodesať kvapiek poézie: LVIII*)

Zvláštny dôraz kládol Birot na prítomnosť a deje, ktoré sa v nej odohrávajú:

Čakám na listy

Čakám na smrť

Čakám na električku

Zajtrajšky dnešky stanú sa včerajškami

VEČNOSŤ

Na zdravie

Je zima čakám leto

(*Stodesať kvapiek poézie: XXIII*)

V roku 1917 vydal Birot svoju prvú knihu poézie s názvom ***Tridsaťjeden vreckových básní***. Apollinaire k nej napísal predslov. O dva roky neskôr, v roku 1919 mu vyšla zbierky ***Básne na každý deň*** a ***Radosť siedmych farieb***.

Birot bol teda zároveň básnikom, sochárom, maliarom a príležitostným divadelníkom. K týmto záujmom sa okolo roku 1920 pridala fascinácia filmom. V nasledujúcich rokoch sa venoval každej z týchto aktivít. Napísal niekoľko filmových scenárov. Vydal ďalšie básnické zbierky. Inscenoval bábkovú hru na motívy z Perraulta (1628-1703).

Magazín *Sic* síce zanikol v roku 1919, v roku 1926 však vyšlo prvé číslo Birotových osobných novín ***La Quinzane***

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

de Pierre Albert-Birot. V roku 1929 založil vlastné divadlo.

V roku 1931 umrela jeho manželka Germaina. Zarmútený Birot vydal v malom náklade (30 exemplárov) zbierku ***Moja mŕtva***. Po Germainej smrti žil sám.

V roku 1934 mu vyšiel román *Úradník Rémy Floche*. Napísal ešte niekoľko cyklov poézie, spomeňme napríklad knihy *Čierny Panter* (1938), *Prirodzené zábavky* (1948) a *Stodesať kvapiek poézie* (1952).

V roku 1955 sa oženil s **Arlettou Lafontovou**, ktorá učila literatúru na lýceu.

Roku 1966 prebásnil do francúzštiny výber z poézie Slovenky **Kristy Bendovej** (manželky básnika Jána Kostru).

Pierre Albert-Birot zomrel v roku **1967** – ako inak – v obľúbenom Paríži.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania